חום אימים

המזגן התקלקל אצלנו השבוע. אשתי התקלקלה מיד אחריו, ומשם הדרך קצרה להדרדרות השפיות האנושית. במושב שבו אני גר לא צריך מזגן בימים רגילים. כשהערב יורד ובשפלה נוטפים זיעה, אצלנו פותחים שני חלונות גדולים ומחכים שהרוח תעלה מהוואדי. לא השבוע. לא כשהמזגן התקלקל. מנפלאות הטבע.

גם בישראל התקלקלה השבוע מערכת הקירור, אולי מערכת השפיות שמחזיקה אותנו יחד. מדינה לא יכולה להיות אחראית על החום שעולה מהאנשים ומהאדמה, היא לא מתכננת את מזג האוויר. אפילו לא את מרבית המלחמות שמתרחשות פה, ובכל זאת יש לה תפקיד מסוים. מחויבות לא כתובה לשמור על טמפרטורה סבירה. לפעול בשבח השפיות.

ישראל היא לא רק מדינה, אלא גם חלום שהתגשם. כך היא נוצרה וכך נשארה בעיני חלק גדול מהישראלים. על החלום כולם מסכימים, המימוש שנוי במחלוקת. בעיני ישראל היא נס: מים שיצאו מסלע. דמוקרטיה שצפה בתוך ים של דיקטטורות חשוכות. יש כאלה שמסתכלים על החלום בימים כאלה ורואים דווקא את שברו.

ישראל היא גם אידיאל. רק כך אפשר להסביר את הרצון בכלכלה סוציאליסטית וקפיטליסטית באותה נשימה. את הרצון לחסל את חמאס, אבל לא לשלם את המחיר בבתי עלמין צבאיים. את התלות באמריקאים, ובמקביל הצהרות הגבורה נגדם. רק כך ניתן להסביר את חוסר ההיגיון בדרך שבה אנחנו מתמודדים עם השוליים. מבנייה בלתי חוקית ועד טרור.

הפער המרכזי בין החלום לבין המציאות נמצא בחוסר העקביות. חלומות ואידיאלים לא מחייבים פרקטיקה. מדינה כן. הסתירות מובנות: מי שבעד להרוס בנייה בלתי חוקית של מתנחלים, מתנגד להרוס בנייה בלתי חוקית של בדואים בנגב. מי שבעד מעצרים מינהליים לפלסטינים, מתנגד למעצרים כאלה ליהודים. מי שרואה בפעולות גרפיטי בערבית וזריקת אבנים של פלסטינים שחרור קיטור, קורא לזה טרור מסוכן כשמדובר ביהודים קיצוניים.

לפעמים אני מסתכל ימינה ושמאלה ותוהה האם לא נותרו מסביב פוליטיקאים שמסוגלים להסתכל על עצמם במראה? פעם קראו לזה שכל ישר, היום זו דעה שמותאמת למחנה פוליטי.

קחו לדוגמה עונש מוות למחבלים. אני בעד. אין לי שום עכבות מוסריות, להפך. זה יכול למנוע פיגועים נוספים של מחבלים שישוחררו בעסקה הבאה. בתור לובש מדים לא ראיתי שום בעיה להרוג מחבלים בזמן לחימה ללא משפט, קל וחומר שמוסרי לאמץ את המודל האמריקאי ולהוציא להורג מחבלים אחרי משפט. נכון להיום ישראל נמנעת מעונש מוות לא מפני שחסרה חקיקה (יש כזו בבתי דין צבאיים), אלא בגלל שלא הוחלט. זו השקפתי, אבל אני מבין גם את הקולות שמתנגדים לעונש מוות. מה שאני מתקשה להבין הוא חברי כנסת כמו בצלאל סמוטריץ', שתומכים בעונש מוות למחבלים פלסטינים ומתנגדים לעונש מוות למחבלים יהודים. מה שנכון לרוצחים פלסטינים נוסח רוצחי משפחת פוגל, נכון גם ליהודים שנוטלים חיים של תינוק חף מפשע או שורפים נער למוות ביער כמו הקו קלוקס קלאן. אין הבדל באכזריות, בשנאה, במרחק מאלוהים.

יחס זהה צריך להיות גם לפעולות טרור. אם אחרי פיגוע של חמאס עוצרים מאה איש ומתייחסים אליהם כמו אל פצצות מתקתקות, כך צריך לפעול גם אחרי פיגוע של יהודי. אם הספר "תורת המלך" שגינזבורג היה שותף לו הוא רוח גבית לטרור, כך גם המבשרים של הפלג הצפוני בתנועה האיסלאמית. ואם יש ישיבות שמעודדות טרור יהודי או אנרכיה, צריך לסגור אותן בדיוק כמו שצריך לפעול במסגדים ובמתרחש על הר הבית כשאימאמים מסיתים בכל יום שישי נגד יהודים.

אין ריבונות בלי מוסר

בשנים האחרונות אני מקפיד לבקר בנגב ובגליל לצורכי תיעוד. נושם את האוויר הטוב וכותב על הכאוס השלטוני: גניבות חקלאיות, בנייה ללא אישורים, אובדן של אדמות המדינה. התקלה הכי גדולה מאז 1967 זו המחשבה שאפשר לבודד את יהודה ושומרון. להפוך אזור מרכזי לשטח דמדומים נטול מדינתיות. אין כבר קו ירוק או הבדל אמיתי בין שם לפה. מי שרוצה התיישבות יציבה צריך אכיפת חוק אחידה, בנייה מסודרת ומאבק בפורעים, ולא משנה איפה הם נמצאים.

רוצים עוד דוגמה לחוסר העקביות? חוק העמותות. אנשי שלום עכשיו פנו ליועמ"ש בדרישה להסיר את הטבות המס מארגון חוננו שמעניק סיוע משפטי למחבלים יהודים ופעילי ימין קיצוני. אני לא מחובבי הארגון, אלא שמחר בבוקר אי־אפשר יהיה לטעון שמניעת הטבות מס לארגונים כמו עדאלה, זוכרות וארגוני שמאל אחרים שלוקחים חלק בתנועת החרמות – זה לא דמוקרטי.

האחריות היא של כולם. אי־אפשר להתחמק ממנה. החברה החרדית אחראית על היחס למצעדי הגאווה, השמאל על הסלחנות שהוא מגלה כלפי מנהיגים ערבים שמטפחים לאומנות והסתה, ולחברה הדתית יש אחריות להילחם בקצוות שלה. בלי הסתייגות והתקרבנות. אם בני קצובר מתפתל כשהוא נשאל אם יסגיר למשטרה מבצעי תג מחיר, צריך להוקיע אותו. הימין הוא לא ארגון להב"ה ורוב המתנחלים הם לא ועד מתיישבי השומרון – אבל האחריות קיימת. בטוח כי אין אף אחד שיכול להילחם בקולות האלה. בטח שלא השמאל בישראל.

צודק מי שטוען שרוב הטרור שנוצר כאן הוא מוסלמי. זו בעיה תרבותית רחבה מהסכסוך הישראלי־פלסטיני. האיסלאם, שהוביל בעבר את הקדמה, מוביל היום הקצנה וטרור. בין 20 ל־30 אחוזים מזדהים עם האיסלאם הרדיקלי. מיעוט, אבל כל השאר שותקים מפחד. אצלנו האחוזים מזעריים, זה לא מסיר את האחריות. לא בגלל הפלסטינים. בגללנו. אומרים שלפני שנולדתי לא היה צריך לכתוב את זה. לא לאנשי אחדות העבודה ולא לאנשי חרות. היום צריך להזכיר שאין חריש עמוק בלי נשק ואין ריבונות בלי מוסר.

לעצב את ההיסטוריה

המעשה נעשה, המהלך נחתם וההסכם עם האיראנים כבר יצא לדרך. אובמה שינה את האוויר. לא משנה מה יקרה בקונגרס – המזרח התיכון הפסיד ואיראן הרוויחה. האירופאים כבר חותמים על הסכמי סחר, מקדמים ביקורים רשמיים, בקרוב סחר הנשק ייפתח. בירושלים ובוושינגטון מנהלים קמפיין תקשורתי – קמפיין על עיצוב ההיסטוריה. את המשבר האזורי אובמה משווק כהצלחה. את נתניהו כטרדן סדרתי.

אחת הטענות שנשמעו השבוע הייתה האיום במלחמה. אם ההסכם ייכשל וארה"ב תתקוף צבאית, ישראל תספוג את התגובה. זה היה אקדח ריק, אולי נוסטלגיה לימים טובים יותר. מאז ימי שרון תרחיש תקיפה אמריקאי של מתקני הגרעין באיראן היה חלום רטוב של בכירים ישראלים. מתקפה אווירית אמריקאית יכולה להשמיד את פרויקט הגרעין, מתקפה ישראלית כנראה תדחה אותו. כל מתקפה תגרור אחריה תגובה מצד חיזבאללה ואולי גם חמאס. אם המשמעות היא שאין לאיראן פרויקט גרעין ביום שאחרי מדובר בסיכון מחושב. אובמה טען שהוא הנשיא האמריקאי הראשון שהורה להכין פקודות מבצע לתקיפה צבאית. יכול להיות שכך הוא הדבר. איום או תקווה. מה שבטוח שאין לו שום כוונה לפעול צבאית. ■

yoazhendel@gmail.com

האחריות היא של כולם. החברה החרדית אחראית על היחס למצעדי הגאווה, השמאל על הסלחנות שהוא מגלה כלפי מנהיגים ערבים שמטפחים הסתה, וגם הדתיים צריכים להילחם בקצוות שלהם. בלי הסתייגות והתקרבנות